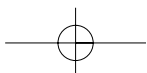
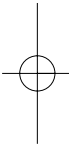
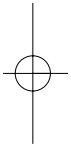
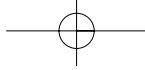

DIVERSIDADE E TRASTORNO DO ESPECTRO AUTISTA
AUTISMO GALIZA

MAREMAGNUM

 AUTISMO GALIZA

Nº 6. Ano 2002

Número Ordinario

Director

Cipriano Luis Jiménez Casas

Apdo. Correos 2.041

Tfno. 34 986 423433 - 34 986 484074

Fax 34 986 483406 - 34 986 484228

Móvil: 609 817807

E-mail: menela@retemail.es

ciprianoluis@retemail.es

Corrección Lingüística

Azucena Vázquez

Gravado portada

Luís Moscardo

Edita

AUTISMO GALIZA

Rúa Home Santo de Bonaval, 74 baixo

Rúa Rodríguez de Viguri, 35

15703 Santiago de Compostela

Tfno. 34 981 589365

Fax 34 981 589344

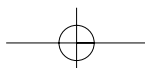
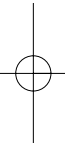
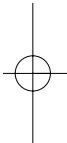
Móvil: 670 797656

E-mail: autismogalicia@telefonica.net

Dep. Legal: 378-1997

Impresión

Comercial Gráfica Nós. Príncipe, 22 baixo - Vigo

Sumario

7

Editorial

ESIXENCIAS DA DIVERSIDADE E TRASTORNO DO ESPECTRO AUTISTA

9

EDUCACIÓN: DIVERSIDADE, TOLERANCIA E CULTURA DE PAZ

Federico Mayor Zaragoza. *Presidente da Fundación Cultura de Paz*

13

ESIXENCIAS DA DIVERSIDADE

Cipriano Luís Jiménez Casas. *Psiquiatra e Psicanalista. Vigo*

21

DIVERSIDADE E INTEGRACIÓN. AS MINORÍAS ISLÁMICAS EN ESPAÑA

María J. Rocha.

Catedrática da Facultade de Dereito de Ourense. Universidade de Vigo

29

¿QUE CIDADANÍA MULTICULTURAL?

Pilar Allegue Agüete.

Profesora de Filosofía do Dereito e Política. Universidade de Vigo e Uned

37

INTEGRACIÓN E DIVERSIDADE NA LEI DE ESTRANXEIRÍA

Luís Míguez Machado. *Profesor titular de Dereito Administrativo.*

Facultade de Dereito de Ourense. Universidade de Vigo

45

DIVERSIDADE, ACTIVIDADE FÍSICA E DEPORTE

Joaquín Dosil Díaz.

Profesor de Psicoloxía Evolutiva e de Comunicación da Universidade de Vigo

53

DIVERSIDADE VERSUS GLOBALIZACIÓN EN PSIQUIATRÍA

Antonio Rodríguez López.

Catedrático de Psiquiatría da Universidade de Santiago de Compostela

59

ADOLESCENCIA E SAÚDE MENTAL

Mª Dolores Domínguez Santos.

Profesora titular de Psiquiatría da Universidade de Santiago de Compostela.

69

PROCESOS COGNITIVOS PASS E APRENDIZAXE MATEMÁTICA:
OS USOS DO PASS PARA ENTENDER E MELLORAR AS DIFICULTADES
DO CÁLCULO

M. Deaño / M. García-Senorán / F. Tellado / J.L. Rodríguez /

M.Y. Rodríguez Moscoso

77

CONVERXENCIA ENTRE MADUREZA SOCIAL DE PERSOAS
CON AUTISMO E TENSIÓN FAMILIAR

Domíngo García-Villamisar / Philippe Vrancken

85

O UN E O MÚLTIPLE NO AUTISMO

Aquilino Polaino-Lorente.

Catedrático de Psicopatoloxía da Universidade Complutense de Madrid

95

DISFUNCIÓN EXECUTIVA E AUTISMO:
PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN EN POBOACIÓN ESCOLAR
CON BAIXOS NIVEIS DE FUNCIONAMENTO COGNITIVO

José Luís Cabarcos Dopico. *Licenciado en Psicoloxía Clínica. Madrid*

107

A EVOLUCIÓN DA COMUNICACIÓN NUN NENO AUTISTA E CAMBIOS
REXISTRADOS NO SPECT.

L. Viloca / E. Saez / R.M. Vicente / A. Pastor / B. Alcácer / A. Angel / S. González
/ E. Sánchez / U. Subirana

117

UNHA SOCIEDADE INCLUSIVA – ESIXENCIAS DE DIVERSIDADE DAS
PERSOAS MAIORES CON AUTISMO

Isabel Cottinelli Telmo. *Profesora en Ciencias da Educación. Lisboa*

¿QUE CIDADANÍA MULTICULTURAL?¹

Pilar Allegue Agüete*

Profesora de Filosofía do Dereito e Política. Universidade de Vigo e Uned

RESUMO

Os estados plurinacionais e as correntes migratorias poñen en primeiro plano da actualidade os vínculos entre cidadanía e cultura. Neste artigo cuestionamos que é o multiculturalismo, así como certos discursos tradicionais sobre cidadanía común. Recollémo-las teses de L. FERRAJOLI e de D. ZOLO e destacámo-la interesante posición de I.M. YOUNG sobre «cidadanía diferenciada», quen afirma que unicamente «unha concepción da xustiza que denuncia a opresión e dominación institucionalizadas homoxenizadoras e ofrezca a visión dun ámbito público heteroxéneo que recoñeza e afirme as diferencias dos grupos» pode ser pauta normativa en cada tempo e lugar das sociedades democráticas. Defendémo-la convicencia das diversas culturas e da multiculturalidade e, dende o respecto ás diferencias, manifestámo-la necesidade de construír vínculos de reciprocidade nunha organización política federal ou confederal.

I

Alain TOURAINE preguntábase hai uns anos se era posible conxuga-la unidade dunha sociedade coa diversidade cultural (1). Diante desta interrogante cómpre facer unhas aclaracións seguindo a este autor:

1. Texto da conferencia pronunciada no VII Congreso Internacional *Esixencias da Diversidade*, celebrado en Santiago de Compostela do 1 ó 3 de abril de 2002.

* A autora foi bolsreira nas universidades de Bordeus (Francia), Nápoles, Torino, Roma (Italia) e Bos Aires (Arxentina). Directora dos proxectos de investigación *¿Fin do estado social? Innovación educativa*, *Aspectos xurídicos do multiculturalismo*, *Espectativas e aspiracións das mulleres na Universidade de Vigo*, entre outros. Investigadora en diversos proxectos entre os que destacan *Retos xurídicos da identidade galega no marco da integración europea* (2000), *aproximación a unha análise socio política do século XIX en Pontevedra* (2001). Entre as súas publicacións destacaron as que fan referencia a obra de Fr. Martín Sarmiento, Averroes, *Concepción Arenal* e outros temas como: *Pluralismo*, *Soberanía e Diversidade cultural*, *Concepto de cidadanía*, etc.

¿Que cidadanía multicultural?

1. Cando falamos de multiculturalidade non falamos de sociedades nacionais en loita pola súa independencia ou recoñecemento, pois os movementos de liberación non queren crear unha sociedade multicultural senón constituír unha sociedade nacional, en principio, con identidade cultural, unha sociedade, un estado...
2. Outra afirmación de TOURAINE que nós asumimos totalmente é a seguinte: a única sociedade multicultural estable é un estado laico, secularizado, denominado democracia.
3. Outra aseveración é: as chamadas á tolerancia son confusas, porque unha extrema tolerancia desregula os comportamentos sociais e, unida ás liberdades políticas, levaría á autodestrución (2). Existe, como afirma E. GARZÓN VALDÉZ, o respecto do que el mesmo adoita chamar «couto vedado» dos dereitos primarios que escapan a toda decisión maioritaria, é preciso refugar unha tolerancia «boba» e practicar outra «activa» que denuncie o intolerable (3).

Resumindo diremos, seguindo as teses de A TOURAINE, que o multiculturalismo ten sentido se o definimos como «unha combinación de territorio dado, unidade social e pluralidade cultural», que produce intercambios e comunicación entre actores que teñen diferentes categorías de expresión, análise e interpretación (4). É a defensa da interculturalidade fronte á tribalización ou á asimilación das culturas (5).

Nunha sociedade democrática os dereitos, dereitos positivizados, garantidos dende unha constitución, son dereitos de inclusión en principio.

II

Examinemos brevemente o concepto de cidadanía común² como resumo das tres concepcións da tradición occidental:

1. A clásica, na que existe un certo tipo de participación e busca do ben público, comunitario dende esta perspectiva (retomados algúns elementos, posteriormente, por ROUSSEAU).
2. A moderna, primeiro absolutista e despois liberal, ética, republicana e na que se proclaman os dereitos civís e políticos (excluíndo da universalidade, xa neste tempo, as mulleres, os non propietarios e os non nacionais, é dicir: «os bárbaros» ou estraños).
3. A chamada por ZOLO democrático-social, relacionada nos séculos XIX e XX co nacemento dos partidos democráticos, socialistas e movementos sociais; esta última incorporará os dereitos sociais, económicos e culturais (6).

A partir dos anos cincuenta a cidadanía como concepto normativo, nas teorías sociolóxicas e políticas, ten un representante emblemático en T.H. MARSHALL (7). A súa teorización enfrontada á de clase social foi punto de partida de numerosos debates sobre esta noción.

2. Chamamos común á cidadanía que comprende as concepcións históricas liberal, republicana e cosmopolita para distinguila da pluralista e multicultural, e fronte da diferenciada que ten como expoñente principal a I.M. YOUNG.

En *Citizenship and social class* define a cidadanía como «posesión de dereitos (civís, políticos, económicos, sociais e culturais) e pertenza a unha comunidade» (8). Foi a definición máis influente ata os nosos días, elaborada dende unha dimensión sociolóxica e na que se postula unha «igualdade humana básica, asociada á pertenza a unha comunidade... e revestida dun formidable corpo de dereitos... identificable co estatus de cidadanía...». É unha visión optimista e lineal que só pode darse nun Estado de benestar, liberal e democrático porque é garante dos dereitos civís, políticos e sociais. Esta noción de cidadanía inscribese na tradición ético-republicana-comunitarista e, a pesar dos seus reduccionismos e limitacións, contribuíu primeiramente ó protagonismo e relevo do concepto na teoría política, sociolóxica e xurídica e, en segundo lugar, subliña a transcendencia dos dereitos de cidadanía como tutela dos individuos contra os poderes arbitrarios xerados no capitalismo (9). Esta posición foi contestada criticamente, ente outros, por L. FERRAJOLI (10) e D. ZOLO (11). O primeiro autor, sinalando as simplificacións de MARSHALL, dende unha dimensión filosófico-xurídico normativista, defensora dos dereitos dos individuos e das persoas dende un constitucionalismo (internacional) mundial; o segundo expón as tensións internas que xera a tese marshaliana e, como realista internacionalista de esquerda europea, asume parte das teses de HABERMAS sobre unha cidadanía «republicana» construída dende a participación e a comunicación, na que os dereitos de cidadanía son de orixe empírica e dependen de continxentes históricos, resoltos moitas veces a través da violencia; carecen de fundamento. Por esta razón débese reduci-la inseguridade por medio do control dos «riscos sociais»

Fronte á definición sociolóxica de MARSHALL, L. FERRAJOLI sinala:

1. A necesidade de distingui-los diferentes usos do termo cidadanía: o político, o sociolóxico, o xurídico. Cuestión moi importante, porque unicamente dende unha definición xurídica dos dereitos podemos esixir garantías, posto que «só son dereitos, insiste FERRAJOLI, aqueles que están recollidos nos ordenamentos establecidos en cada lugar e tempo» (12). Por outra banda, esta definición confunde os dereitos do home cos do cidadán e ten graves consecuencias, pois a cidadanía conectada cos dereitos fundamentais —universais— é factor de inclusión, pero se se enfrenta á persoa é de exclusión.
2. Porque o universalismo dos dereitos fundamentais e o seu nexco coa igualdade procede da concepción moderna individualista fronte á antiga comunitaria.
3. A cidadanía nacional xera desigualdade diante do distrute dos dereitos fundamentais por nacemento e non por elección. O universalismo dos dereitos fundamentais cuestiona as sedes nacionais, esixe sedes internacionais para as súas garantías, e sitúanos na necesidade dun cosmopolitismo xurídico e dun constitucionalismo mundial, presente na Declaración Universal dos Dereitos do Home de 1948. Exemplo de dereitos que deben ser atribuídos non como cidadán, senón como persoas, son os de residencia e libre circulación. Eles só terían grandes consecuencias nas economías dos países ricos, afirma FERRAJOLI (13).

¿Que cidadanía multicultural?

Danilo ZOLO, dende unha concepción xurídico-político realista, sinala tres aspectos polos que a noción de cidadanía é útil:

1. Conecta o funcionamento das institucións democráticas coa cualidade da «vida pública». Observa *ex parte populi* o sistema político como titular de dereitos e a efectividade do seu disfrute.
2. Asocia o universalismo dos dereitos subxectivos co particularismo de pertencer a un grupo político ou ben da exclusión polas mesmas razóns.
3. Tematiza as tensións existentes hoxe: sobre emigrantes, protección de minorías étnico-culturais internas a un estado nacional; e o carácter inclusivo e expansivo dos dereitos suxectivos; as tensións dende a globalización do disfrute efectivo dos dereitos baixo a tutela internacional (14).

Danilo ZOLO defende un concepto de cidadanía que, partindo do individualismo dos dereitos, contempla os dereitos de liberdade positiva e negativa, a autonomía individual, o pluralismo étnico-cultural e a superación de carácter exclusivamente formal. Participa, como dixemos, do «republicanismo» de HABERMAS, para quen a identidade nacional se constrúa dende a participación e comunicación, non dende identidades étnico-culturais.

Sen embargo, contra estes conceptos de cidadanía común, de estatus legal definido por un conxunto de dereitos e responsabilidade, están os pluralistas culturais que sosteñen que debe existir recoñecemento das diferencias resultado dunha identidade diferente, expresión da pertenza a un grupo (15). Nas sociedades existen grupos sociais excluídos da «cultura compartida» —mulleres, negros, minorías étnicas ou relixiosas— e que para integrarse na cultura común deben practicalo que I.M. YOUNG chama «cidadanía diferenciada» (16). Os grupos deben ser incorporados á comunidade política non como individuos senón como grupo, e os seus dereitos recoñecidos como «dereitos especiais», garantidores dende a súa diferenza da xustiza social. Parece unha contradición, mais un concepto de cidadanía universal é inxusto dende esta posición. A igualdade significa recoñecer as diferencias grupais, doutro xeito estarían de desvantaxe e as súas necesidades non serían contempladas. Denuncia esta autora como na tradición republicana o ideal de ben común, dunha vida pública compartida, significa unha cidadanía homoxénea, que dende a perspectiva de grupos excluídos, por exemplo para as mulleres, é unha fraternidade especificamente masculina e inxusta (17). Pero a pretendida universalidade da cidadanía nacida na Ilustración foi excluente tamén para outros grupos. A homoxeneidade caracterizouse: varóns brancos, propietarios e dun mesmo lugar. Sinala YOUNG como o ideal universalista do cívico público —dende un estado unificado e universal— ten operado para excluír eficazmente da cidadanía a persoas identificadas con diferencias de grupo: cor, idade, sexo, etnia... (18). Importancia capital ten para esta autora que «as identidades do grupo deben concibirse como relacionais», de tal maneira que a súa defensa da identidade non pode identificarse con esencialismo ou naturalismos comúns (19).

Os críticos desta cidadanía diferenciada temen un repregarse destes grupos sobre si mesmos e unha actitude de «política de reivindicacións» que impida a con-

vivencia (20). W. KYMLICKA e W. NORMAN distinguen tres tipos de grupos de «dereitos grupais»:

1. Dereitos especiais de representación (en beneficio dos grupos desfavorecidos)
2. Dereitos de autogoberno (en beneficio das minorías nacionais).
3. Dereitos multiculturais (en beneficio dos inmigrantes e comunidades relixiosas).

Segundo estes autores os grupos pertencentes ós puntos 1 e 3 reclaman a súa inclusión. Os do punto 2, non. As tres clases de dereitos poden ser reclamados por algún grupo ó mesmo tempo. A adopción dun ou máis destes dereitos grupais, afirman os autores, non ten porque ir contra a función integradora da cidadanía. Os pluralistas culturais afirman que se deben contempla-las diferencias e as necesidades de representación das minorías sen territorio, aínda que existan grandes dificultades para levala á práctica.

Chegan a afirmar que non hai que teme-lo recoñecemento dos dereitos multiculturais porque a experiencia nos países con altos índices de multiculturalidade — Australia ou Canadá, por exemplo— demostra que os inmigrantes da primeira e segunda xeración, aínda mantendo a súa cultura, son os cidadáns máis patrióticos (21).

III

En resumo, nun estado plurinacional, como o español, cunha presenza cada día maior de inmigrantes, a posibilidade dunha cidadanía común compartida independentemente das súas identidades é complexa. Sen embargo, a cidadanía europea é un reto que nos obriga a cuestionar como entender ese estatus que unifique e non asimile, que permita ser ó mesmo tempo cidadán europeo, español e galego. Así, preguntámonos: ¿que límites poden te-los dereitos culturais dos grupos diferenciados?

Poñámonos no caso de cidadáns de culturas islámicas (22) e preguntémosnos: ¿teñen dereito a que os seus fillos sexan educados nas súas identidades orixinarias na escola pública? ¿Os dereitos familiares, a representación política ou ben a escolarización dos rapaces e rapazas teñen que ser recoñecidos na súa diferenza? Nas escolas públicas parece xusto que non teñan que estudar unicamente a nosa historia e que se debe permiti-lo ensino da súa lingua e da súa historia, aínda que supoña un custo económico importante. A niveis teóricos, coas súas complicacións, pode asumirse.

Pero o problema dáse entre dereitos xerais da cidadanía e dereitos particulares da cultura á que pertencen. O problema é a utilización de maneira acrítica do concepto de «multiculturalismo» que pode facernos caer nun triple perigo:

1. A etnización para as minorías inmigrantes.
2. A indiferencia cultural para a maioría autóctona.
3. Ou ben a «renacionalización», como está a suceder na España oficial.

É necesario practicar un certo universalismo no concepto de cidadanía democrática —a vinculación ós dereitos fundamentais das persoas— e unha certa historia común a construír, fuxindo dunha «historia nacional».

¿Que cidadanía multicultural?

Importa pensar como unha cidadanía democrática pode coexistir con identidades colectivas específicas. Unha definición como a de MARSHALL —ciudadanía como posesión de dereitos e pertenza a unha comunidade— é unha concepción fundada en tres valores: igualdade, pertenza a unha comunidade e posuidora de dereitos. É un estatus pasivo e inclusivo, na súa identificación de persoa e cidadanía, cara a dentro pero excluínte daqueles que non pertencen á «comunidade». Un grave problema xorde diante dos dereitos fundamentais que semellan ser máis propios das persoas que dos cidadáns. Por exemplo, a tese de L. FERRAJOLI defende a inclusión dos dereitos de circulación e residencia como dereitos fundamentais das persoas, tal como proclamou a escolástica española no século XVI —VITORIA, SUÁREZ...— de maneira asimétrica e xustificadora da colonización naqueles tempos. Hoxe, estes dereitos —das persoas e non dos cidadáns— causarían grandes problemas económicos ás nacións ricas. Pensemos, di FERRAJOLI, que tódalas conquistas teñen historicamente custos (23). Dende a perspectiva multicultural, todo «pacto de cidadanía» ten que contemplar valores e culturas históricas dos países nos que se instalan. A cidadanía democrática na Unión Europea ten recollido, nas constitucións rixidas, valores, dereitos e deberes que teñen que ser cumpridos; a Constitución española, por exemplo, obriga a escolarizar a tódolos nenos e nenas, entre eles tamén ós islámicos. O caso das nenas que asisten cun pano na cabeza á escola pública por imposición familiar obríganos a ponderar que pode ser tolerable, se a integración destas rapazas na escola pública, co seu símbolo sexista de desigualdade, ou ben a remisión ó ámbito familiar das nenas e, incluso nunha aplicación estricte da lei de inmigración, significa a expulsión da familia inmigrante. É en casos difíciles onde debe exercerse unha tolerancia razoable. No debate político parecen enfrontarse as posicións clásicas no debate americano entre liberalismo e comunitarismo, mais non podemos entrar neste debate aquí e agora. Pensemos que se a cidadanía é unha titularidade de acceso a determinados bens que teñen forma de dereitos (civís, políticos, sociais, económicos, culturais...) nun medio político e nun contexto histórico e que todo en política é resultado dunha conquista, ¿onde colocámo-la «loita polo recoñecemento», polos eu recoñecemento?

Obríganos a contemplar, tal como nos últimos escritos fai I.M. YOUNG, un «sistema dual de dereitos»; é dicir, a recoñecer dereitos xerais e dereitos particulares (24) e ponderalos diversos niveis de actuación, pois non tódalas reivindicacións teñen igual importancia. Un «estatuto de residencia» no que se conceden dereitos políticos de voto, non significa a creación dunha «cultura política común», tese dubidosa de HABERMAS, cando se pretenden harmonizalas relacións dos inmigrantes cos autóctonos, non serían suficientes os dereitos políticos porque así entendida a participación política favorecerá a etnización da política. O estatus de cidadanía debe subliñar de forma ineludible que ser cidadán significa non tanto disfrutar de dereitos canto contribuír á súa produción. Significa construír «vínculos de reciprocidade», como defende E. RUSCONI (25). Esixe condicións identitarias, que se traduce en compromisos recíprocos de solidariedade públicos para poder convivir nunha sociedade democrática, como fundamento do civismo. Nesta necesaria convivencia cívica de recíproco respecto é onde se manifesta o universalismo. É a unión que nace e se

desenvolve da construción dunha empresa común: unha comunidade social e política que é responsabilidade de todos/as. A reciprocidade e a responsabilidade convértense en principios nestas relacións para alcanzar un universalismo non eurocentrista, que contribúa a construír esa empresa común que chamamos democracia, nunha fórmula política que asuma os dereitos nacionais e as diferencias que se reclaman nun estado plurinacional. Unha fórmula que politicamente pasa polo federalismo ou ben pola confederación.

Bibliografía

1. TOURAINE, A.: «¿Qué es una sociedad multicultural? Falsos y verdaderos problemas». *Claves de Razón Práctica*. N. 56 (1995), p. 14.
2. TOURAINE, A.: *Op. cit.*
3. GARZÓN VALDÉS, E.: «Cinco confusiones acerca de la relevancia moral de la diversidad cultural». *Claves de Razón Práctica*. N. 74 (1997), p. 22.
4. TOURAINE, A.: *Op. cit.*
5. ELÓSEGUI, M.: «Asimilación, multiculturalismo, interculturalismo». *Claves de Razón Práctica*. N. 74 (1997), p. 25. Véxase, da mesma autora, «Entrevista con Charles Taylor». *Debats*. N. 47 (1994), p. 41-46.
6. ZOLO, D.: «Cittadinanza. Storia di un conceto teórico-político». *Teoría Política*. T. XIV, n. 1 (2002), p. 5.
7. MARSHALL, T.H.: *Citizenship and social class*. 1950. Traducción española de Pepa Linares: MARSHALL, T.H. e BOTTOMORE, T.: *Ciudadanía y clase social*. Madrid: Alianza, 1998.
8. MARSHALL, T.H.: *Op. cit.*, p. 36-37.
9. ZINCONI, G.: «Cittadinanza: trasformaciones in corso». *Teoría Política*. T. XIV, n. 1 (2000), p. 71-72. Recollido en «De la ciudadanía. Tesis para un debate filosófico-jurídico». En QUESADA, F. (ed.): *Naturaleza y sentido de la ciudadanía hoy*. Madrid: UNED, 2002; p. 90-91.
10. FERRAJOLI, L.: *Diritto e ragione*. Traducción española: *Derecho y razón. Teoría del garantismo penal*. Trad. de P. Andrés, A. Ruiz Miguel, J. Terradillos e R. Cantarero. Madrid: Trotta, 1998.
Do mesmo autor: *Derechos y garantías. La ley del más débil*. Trad. P. Andrés e A. Greppi. Madrid: Trotta, 1999.
Véxase así mesmo: *Los fundamentos de los derechos fundamentales*. Ed. de A. de Cabo e P. Pisarello. Madrid: Trotta, 2001.
11. ZOLO, D.: «La strategia della cittadinanza». En ZOLO, D. (ed.): *La cittadinanza. Appartenenza, identità, diritti*. Roma: Laterza, 1994. Do mesmo autor, e xa citado: «Cittadinanza. Storia di...».
As súas teses anticospopolitas recóllense en: *Cosmópolis. Perspectivas y riesgos de un gobierno mundial*. Barcelona: Paidós, 2000.

¿Que cidadanía multicultural?

12. FERRAJOLI, L.: «De los derechos del ciudadano a los derechos de la persona». En *Derechos y garantías... Op. cit.*; p. 98.
13. FERRAJOLI, L.: *Op. cit.*; p. 117.
14. ZOLO, D.: «Cittadinanza. Storia...». *Op. cit.*, p. 17-18.
15. KYMLICKA, W. e NORMAN, W.: «Retorno del ciudadano. Una revisión de la producción reciente en teoría de la ciudadanía». *La Política*. N. 3 (1997), p. 25.
KYMLICKA, W.: *Ciudadanía multicultural*. Trad. de Carmen Castells. Barcelona: Paidós, 1996.
16. YOUNG, I.M.: *Justice and politics of difference*. Oxford, 1990. Versión en castellán de Silvina Álvarez: *La justicia y la política de la diferencia*. Madrid: Cátedra, 2000.
17. YOUNG, I.M.: «Vida política y diferencia de grupo: una crítica del ideal de ciudadanía universal». En CASTELLS, C. (ed.): *Perspectivas feministas en teoría política*. Barcelona: Paidós, 1996; p. 102.
18. YOUNG, I.M.: *La justicia y la política de la diferencia... Op. cit.*; p. 24.
19. YOUNG, I.M.: «Vida política y diferencia...». *Op. cit.*; p. 110.
20. KYMLICKA, W. e NORMAN, W.: «Retorno del ciudadano...». *Op. cit.*; p. 27.
21. KYMLICKA, W. e NORMAN, W.: «Retorno del ciudadano...». *Op. cit.*; p. 30
22. A presenza islámica nos países europeos é moi heteroxéna. Existen dificultades para institucionaliza-las súas relacións articuladas por medio de representantes. En España tratouse de constituír unha Comisión Islámica para poder chegar a acordos, pero as divisións entre as diferentes asociacións imposibilitárona. Véxase «El acuerdo de cooperación entre España y la Comisión Islámica. Balance y perspectiva». En ALLIEVI, S. e DASSETTO, F. (ed.): *I musulmani in Italia*. Roma: Lavoro-IscoS, 1993; p. 245-263.
23. FERRAJOLI, L.: «De los derechos del ciudadano...». *Op. cit.*; p. 117.
24. YOUNG, I.M.: «Vida política y diferencia...». *Op. cit.*; p. 308.
25. RUSCONI, G.E.: «La questione della cittadinanza europea». *Teoría política*. T. XVI, n. 1 (2000), p. 3-23.

MEMBROS DE AUTISMO GALICIA

APACA

Asociación de Pais de Autistas e
Psicóticos da Comarca de Arousa
✉ Rúa Moreira, 29
36613 Vilagarcía de Arousa
☎ 986 501 548

APACAF

Asociación de Pais do Centro de Apoio
Familiar para Autistas e Psicóticos “A
Braña”
✉ Rúa Placer, 5-3º B
36202 Vigo
☎ 986 226 647
E-mail: apacaf@wanadoo.es

APA MECOS

✉ Baión
36614 Vilanova de Arousa
☎ 986 565 128
☎ 986 565 944

A.S.P.A.N.A.E.S.

Asociación de Pais de Persoas con autismo
e outros T.X.D. da Provincia da
Coruña
✉ Castro de Elviña, s/n
15008 A Coruña
☎ 981 130 044
☎ 981 130 787
E-mail: aspanaes@terra.es

AUTISMO OURENSE

✉ Alférez Provisional, 2 entrechán
32003 Ourense
☎ 988 219 389
☎ 988 218 003
E-mail: autismor@teleline.es

AUTISMO VIGO

✉ García Barbón, 108-1º B
36201 Vigo
☎ 986 436 516
☎ 986 228 528

B.A.T.A.

Asociación para o Tratamento do Autismo
✉ Baión
36614 Vilanova de Arousa
☎ 986 565 128
☎ 986 565 944
E-mail: asociación - bata@wanadoo.es

APA CASTRO NAVÁS

Centro Ocupacional-Residencial para perso-
as adolescentes e adultas con Autismo
✉ Navás, 11-Priegue
36391 Nigrán
☎/☎ 34 986 365 558
E-mail: menela@retemail.es

FUNDACIÓN MENELA

✉ Avda. Marqués de Alcedo, 19
36203 Vigo
☎ 986 423 433/986 484 074
☎ 986 484 228/483 406
E-mail: menela@retemail.es

FUNDACIÓN AUTISMO CORUÑA

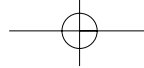
✉ Castro de Elviña, s/n
15008 A Coruña
☎/☎ 981 293 833

APA MENELA

Centro de Educación Especial para
nenos/as con Autismo
✉ Camiño da Veiguiña, 15-Alcabre
36212 Vigo
☎/☎ 34 986 240 703
E-mail: menela@retemail.es

RAIOLAS - AUTISMO LUGO

Asociación de Pais e Persoas con
Trastornos Xeneralizados do
Desenvolvemento
✉ Rúa Río Sil, 40-1º B
Lugo
☎ 617 949 222
E-mail: pendello 2@wanadoo.es

SOLICITUDE DE SUBSCRICIÓN

Si, desexo recibir a revista MAREMAGNUM, directamente no meu domicilio ó prezo de 12,02 euros exemplar, IVE incluido

Forma de pagamento: Domiciliación bancaria
 Xiro Postal
 Talón bancario

A nome de AUTISMO GALIZA
Rúa Home Santo de Bonaval, 74 baixo
Rodríguez de Viguri, 35
15703 - Santiago de Compostela

Nome e apelidos

Enderezo

Código Postal Teléfono

DATOS PARA A DOMICILIACIÓN BANCARIA

Banco/Caixa.....

Axencia N°

Poboación Provincia

Nome do titular

Prégolles carguen na miña conta/libreta nº
o pagamento dos recibos que lles presente anualmente MAREMAGNUM na
miña calidade de subscritor a dita publicación.

Sinatura

En, a de de

